

virij, ki omogočajo uspevanje na vlago prilagojenih rastlin. Risali smo tudi obliko rečne struge Dravinje, ki jo izpodjeda močna bočna erozija. V Zbelovem smo opazovali termalni izvir ter izmerili temperaturo in trdoto vode, ki je bila bistveno višja kot temperatura stoječe ali tekoče vode. V Prežigali pri Slovenskih Konjicah smo v bližini deponije odpadkov izmerili lastnosti vode v reki Dravinji ter dokazali kritično onesnaženost rečne vode. Od Oplotnice do Lukanje smo beležili podatke o hudourniškem preoblikovanju pokrajine. Kot primer barjanskega jezera smo analizirali Črno jezero na Pohorju. Na poti proti Mariboru smo spoznali naravne potencialne območja porečja Lobnice ter si ogledali hidroelektrarno Mariborski otok.

Kot zaključek: učitelji in profesorji, ki vas zanima delo na terenu, se lahko lotite terenskega dela tudi sami – prelistajte »Metode terenskega dela za geografke« in si izberite vaje, ki jih delno že poznate, nato pa jih dopolnite in nadgradite z novimi. Samo s praktičnim delom bo vaše branje priročnika za delo na terenu res uspešno.

SHEMATSKI PREGLEDI – GEOGRAFIJA

Ludvik Mihelič

Pred nekaj meseci je pri Tehniški založbi Slovenije izšel peti zvezek iz zbirke Shematski pregledi – Geografija.

Delo bi lahko označili kot neke vrste priročnik. Je delo treh domačih geografov: dr. Karla Natka, Marjete Hočevar in Marjete Vidmar. Ti so angleški izvirnik *Advanced Geography Revision Handbook*, ki je izšel l. 1996 pri založbi Oxford University Press, ne le prevedli, ampak temeljito predelali, priradili in določena poglavja napisali povsem na novo. Predelava je bila nujna tako zaradi različnih vsebinskih poudarkov angleškega izvirnika kakor zaradi uskladitve z našimi učnimi načrti za geografijo.

Shematski pregledi obsegajo 127 strani, dodan pa je tudi slovarček uporabljenih in razloženih geografskih pojmov. Vsebina je razdeljena na 20 poglavij tako iz fizične kot družbene geografije. Priročnik prinaša zelo bogato vsebino. Po klasičnem zaporedju se zvrstijo poglavja o geološki zgradbi, preperevanju, denudaciji in eroziji, nato so posebej predstavljene reke in rečni relief, puščave, poledenitev, kras in obale. Geomorfološkim vsebinam sledijo poglavja o vremenu in podnebju, prsti ter podnebnih in rastlinskih pasovih.

Druženogeografske vsebine pričanja poglavje o prebivalstvu, sledi prikaz naselij, posebej so izpostavljena mesta in mestna območja, nato pa je sklop gospodarskih dejavnosti (kmetijstvo, industrija, energija, promet in turizem). Sklepi poglavji sta posvečeni regionalnemu razvoju ter okoljskim temam.

Kot že naslov pove, je priročnik zasnovan zelo shematsko, sistematično, povedno in nazorno. Kratko vsebino, ki natančno pojasnjuje osnovne pojme, dopolnjuje bogato dodatno gradivo. To so predvsem modeli, skice, profili, sheme, tabele, tematski zemljevidi ipd. Besedilo se omejuje res le na najnujnejšo razlago.

Če ob prvem prelistavanju morda pomislimo, da je priročnik uporaben le pri obravnavi občegeografskih vsebin, se hitro uštejemo. Namreč pri mnogih temah so dodani konkretni primeri iz posameznih predelov sveta in držav. Tako so npr. obalni tipi predstavljeni na primeru Severne in Zahodne Evrope ter severnega dela Jadrana.

Še posebej velja pohvaliti veliko primerov iz Slovenije (geološka zgradba, poplave v Sloveniji, poledenitev, zračne mase in vremenski tipi, prsti v Sloveniji, gostota in razporeditev prebivalstva, vključevanje Slovenije v Evropsko zvezo ipd.) Ta del so avtorji napisali povsem na novo. Zanimivo, da pregledi ne namenjajo več pozornosti krasu, res pa je, da v izvirniku tega poglavja sploh ni.

Zelo bogate vsebine prinaša poglavje o vremenu in podnebju. Tako je natančno razložen nastanek monsunov, cela stran je namenjena pojavu El Niño, vetrovom, depresijam ipd. Pri skrbnejšem pregledovanju bralec opazi nekatere terminološke spremembe oz. novosti. Tako je pojem *tsunami* zapisan kot *cunami* ali *El Niño* kot *El Ninjo*. Pri presoji upravičenosti takšnih zapisov bi se lektorji nujno morali podrediti geografski stroki.

Posebej praktično je prikazano poglavje o posameznih podnebno-rastlinskih pasovih na Zemlji. Zemljevid razširjenosti posameznega vegetacijskega tipa spremlja tipični klimogram za to podnebje s kratkim opisom značilnosti, navedene so poglavitve značilnosti rastlinstva in opis prsti s profilom vred. Razmerno precejšnja pozornost je namenjena tudi ekološkim temam, kar je pohvalno, saj je tudi pri šolski geografiji eden izmed smotrov globlje razumevanje okoljske problematike.

Vsebina je uporabna na vseh stopnjah poučevanja geografije, zlasti pa v srednji šoli. Koristno se da uporabiti ne le pri obravnavi občegeografskih vsebin v prvem letniku, marveč tudi pri obravnavi sveta in kontinentov, evropskih držav in naše domovine. Odlika priročnika je tudi v tem, da se opira na učni načrt v gimnazijah in maturitetni izpitni katalog za geografijo. Prav tako kot pri samem pouku bo nadvse dobrodošel pripomoček pri pripravah na maturo, zlasti pri utrjevanju in preglednem ponavljanju. Dijakom omogoča hitrejšo in boljše pomnjenje, učitelju pa nakazuje nekatere nove možnosti poučevanja.

Ne nazadnje lahko prinaša priročnik drugačen in svež način v koncipiranje učbenikov in drugih gradiv za dijake. Morda bi bilo dobro razmišljati, da bi v bodoče naši geografski učbeniki povzeli nekatere prvine Shematskih pregledov. Tako bi izginila iz njih

mestoma prevelika gostobesednost, postali pa bi preglednejši in bili bližje dijakovemu dojetanju. Prepričan sem, da bodo zaradi omenjenih odlik Shematski pregledi – Geografija našli čim prej svoje mesto v geografskih kabinetih in pri dijakih.

ODPADEK NAJ NE BO SAMO ODPADEK Natalija Špeh

Na inštitutu za ekološke raziskave ERICO v Velenju že več let v sodelovanju z Medobčinsko zvezo prijateljev mladine izvajajo projekte okoljskega izobraževanja za osnovnošolce nekdanje občine Velenje (danes MO Velenje, občine Šoštanj in občine Šmartno ob Paki).

V šestih razredih osnovnih šol letos že četrto leto poteka projekt »Odpadek naj ne bo samo odpadek«, ob zaključku projekta pa izide zbornik. Projekt je pomenovala prva generacija sodelujočih šestošolcev. V začetku septembra 1999 je bila predstavljena zadnja izdaja zbornika. V okviru projekta nastanejo propagandni plakati, nagrajeni trije pa so bili v lanskem letu oblikovani v razglednice, ki so bile priložene k zborniku.

V uvodnem nagovoru avtorica in urednica Mojca Ževart povabi vse, ki nam ni vseeno, kaj se dogaja z naravo, da skupaj razmišljamo o okolju prijaznem življenju. Bralca vzpodbudi, da vsak posameznik lahko prispeva k ohranjanju in izboljšanju razmer v našem bivalnem in delovnem okolju, za katerega smo vsi odgovorni. Nadalje nas sooča z neizpodbitnimi dejstvi, da je človek le del naravnih ekosistemov Zemlje in ne gospodar. In za ohranitev skupnega življenjskega prostora je zelo pomemben način življenja, ki si ga izberemo. Prepriča nas z besedami »pločevinka se razkrajja 200 let, plastična steklenica 400 let, žvečilni gumi se ne razgradi nikoli.« Razmišljanje očitajoče zaključí s Prešernovim verzom: »Prijatli, prašamo vas, kam?« Bralca opominja, da se v državah

Evropske skupnosti letno zbere več kot 2 milijona ton strupenih odpadkov, kar ponazori z 2000 kilometrov dolgim vlakom oz. razdaljo med Koprom in Moskvo. »Kam bi ga 'parkiral' vi?«

Ves čas s konkretnimi primeri iz vsakdanjega življenja poudarja, kako nujno je preprečiti oz. zmanjšati nastajanje odpadkov. Predlaga znano formulo 4R (*reduce, reuse, recycle, response*) in jo prevedeno v formulo štirih P-jev (pomanjšaj, ponovno uporabi, predelaj, preudari) podrobneje predstavi ter bralcem vseh starostnih kategorij približa na zelo poljuden način. Govori o različnih oblikah ravnanja in gospodarjenja z odpadki, med njimi o ločenem zbiranju, pomenu in možnostih ponovne uporabe odpadkov, ter učinkovitosti omenjenega načina zajemanja odpadkov, ki je odvisna od nas samih. Bralca seznaní z različnimi vrstami odpadkov ter ustreznem ravnanju z njimi (kompostiranje, sekundarne surovine, nevarni odpadki). V poglavju četrtega P-ja ponudi tudi kar nekaj praktičnih nasvetov, npr. pred nakupom: »Ali količina kupljenega odgovarja mojim potrebam? Se lahko popravi? Je kvalitetno, bo trajalo? Se lahko reciklira?« ali med kupovanjem samim: »Odkloni vrečke za majhne artikle! Če že kupiš vrečko, jo vsaj večkrat uporabi!«. Opozori, da izmed različnih vrst embalaž pri nas zaenkrat lahko predelamo in ponovno uporabimo samo steklenice.

»Stran« ni nikjer! nas opomni avtorica v naslovu enega od zadnjih poglavij. Hoče povedati, da vreči smeti stran pomeni, da smo jih samo dali drugam. Večnoma odpadki ne morejo izginiti, samo škodo delajo drugje. Tudi sežiganje lastnih odpadkov ni dobra rešitev. In še ena, morda prehuda resnica, pa vendar primerna za najbolj nedotakljive: »Odpadki so, kjer so ljudje. Ali morda celo: Odpadek je en sam, in to so ljudje.«

S sloganom »Na svidenje. V lepšem jutri!« ob koncu priročnega zbornika zaključí avtorica, da je edina pot do uspeha obuditi v naše vsakdanje življenje načela okoljske etike. Tako jezik avtorice besedila kot spremljajoče ilustracije Urške Stropnik ter oblikovanje Roka Polesa so nenavadno privlačni. Tako približajo pomen varovanja našega življenjskega okolja še tako brezbržnim.

LJUBLJANA: GEOGRAFIJA MESTA Blaž Repe

Sredi oktobra letošnjega leta se je odvijalo 18. zborovanje slovenskih geografov. Od leta 1952 naprej so se zborovanja odvijala v različnih slovenskih mestih, pokrajinah in regijah: prvič v Kamniku, nato pa so si sledili Maribor, Murska Sobota, Portorož, Velenje, Novo mesto, Nova Gorica, Ravne na Koroškem (jugovzhodna Koroška), Rogaška Slatina (Vo-

